

פעילות החטיבה למדעי הרוח

3

3 פעילות החטיבה למדעי הרוח

בחטיבה למדעי הרוח 65 חברים מתחומים שונים במדעי הרוח והחברה: אנתרופולוגיה, ארכאולוגיה, בלשנות, גאוגרפיה, דתות, היסטוריה, היסטוריה של עם ישראל, הלשון העברית, המזרח הקדום, לימודים קלאסיים, כלכלה, מדע המדינה, מזרח אסיה, מחשבת ישראל, מקרא, משפטים, סטטיסטיקה, ספרות, פילוסופיה ופסיכולוגיה. בראש החטיבה למדעי הרוח עומד פרופ' סרג'יו הרט. פעילות החטיבה כוללת תמיכה במפעלי מחקר, סימפוזיונים בין-לאומיים, ימי עיון והרצאות ובחינתם של נושאים שונים הנוגעים לתחומי מדעי הרוח והחברה. כמו כן מקדמת החטיבה פעילויות שונות ביוזמת חבריה.

פרופ' סרג'יו הרט
יו"ר החטיבה

ביוני 2017 החליטה האקדמיה להקים ועדה לבדיקת תחום לימודי השואה במוסדות האקדמיים בישראל. נשיאת האקדמיה פרופ' נילי כהן מינתה את חבר האקדמיה פרופ' ישראל ברטל לתפקיד יו"ר הוועדה. הוועדה בדקה את מצב לימודי השואה במוסדות האקדמיים וסיכמה את ממצאיה בדוח שכולל גם המלצות שהובאו למועצת האקדמיה. במהלך השנה האחרונה התמקדה עבודת הוועדה במיפוי המצב הקיים במחקר ובהוראה בתחום. נוסף על זה עסקה הוועדה בניית דוח חומר ובכתובת מסקנות והמלצות. הדוח צפוי לצאת לאור בשנת 2020 (לפירוט ראו לעיל בפרק 1 "דוח פעילות").

השנה ערכה החטיבה למדעי הרוח כמה כינוסים וימי עיון: ביולי 2019 התקיים בבית האקדמיה הכינוס הארבעה-עשר בסדרת הכינוסים הבין-לאומיים "מג'אהליה לאסלאם", העוסקת בנושאים מגוונים בהיסטוריה ובתרבות של האסלאם במאות הראשונות לתולדותיו. השתתפו בכינוס 27 חוקרים מאיטליה, ארצות הברית, בולגריה, גרמניה, הולנד, ישראל, צרפת וקנדה. אחד המושבים הוקדש לזכרו של פרופ' ישראל פרידלנדר, חוקר דגול, מחלוצי חקר השיעה והערבית היהודית, אשר נרצח באוקראינה בשנת 1920 בהיותו שליח הצלה מטעם ארגון הג'וינט בפעילותו למען יהודי אוקראינה. ביום האחרון של הכינוס התקיים סיור למוזיאון רוקפלר לארכאולוגיה בהדרכתו של ד"ר תאופיק דעאדלה מן האוניברסיטה העברית בירושלים. המחקרים שהוצגו בכינוס יראו אור בכתב העת *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, היוצא לאור במכון ללימודי אסיה ואפריקה של האוניברסיטה העברית בירושלים.

פרופ' פרטה דסגופטה נושא את הרצאת בובר לשנת 2019.

בחדש נובמבר נישאה הרצאת בובר לשנה זו מפי פרופ' פרטה דסגופטה (Prof. Sir Partha Dasgupta) מאוניברסיטת קיימברידג'. נושא ההרצאה היה The Economics of Biodiversity.

בחדש נובמבר קיימה החטיבה יום עיון מיוחד לציון מלאת 150 שנה לפתיחת תעלת סואץ. לפתיחת התעלה, המסמנת את הגבול בין אסיה לאפריקה, הייתה השפעה דרמטית על הגאוגרפיה, האקולוגיה, הכלכלה, ההיסטוריה, הפוליטיקה ותפיסת הגלובליזציה

בעולם בכלל ובמזרח התיכון ובישראל בפרט. יום העיון עסק בין היתר בהשפעתה המשתנה של התעלה על כלכלת האנרגיה העולמית, בהשפעת המינים הפולשים על הים התיכון, במשמעותה של פתיחת התעלה לפוליטיקה הישראלית, בעובדים שבנו את התעלה, בהשפעתה הנוכחית על הכלכלה העולמית, באירועים השונים שבהם נחגגה פתיחת התעלה, וגם באופרה "אאידה" שחיבר ג'וזפה ורדי במיוחד לכבוד הפתיחה. בוועדה המארגנת של יום העיון היו חברי האקדמיה פרופ' רוני אלנבלום, פרופ' גדי גילבר מאוניברסיטת חיפה ופרופ' אלי פודה מהאוניברסיטה העברית בירושלים.

חבר האקדמיה פרופ' ישראל ברטל ביום העיון בנושא "יוסף פרל והמודרניות היהודית: מאתיים שנה להופעת ספר מגלה טמירין"

עוד בנובמבר נערך באקדמיה יום עיון בנושא "יוסף פרל והמודרניות היהודית", ובו צוינו מאתיים שנה להופעת "ספר מגלה טמירין" (וינה 1819) – אחד הספרים המרכזיים בספרות ההשכלה בגליציה, שהשפיע עמוקות על התפתחות הספרות העברית והיידיש החדשה. הספר הוא סאטירה אנטי-חסידי שנונה שעיצבה במובנים רבים את דימויה של החסידות עד לראשית המאה העשרים. ביום העיון נדונו היבטים ספרותיים, חינוכיים והיסטוריים בפועלו של יוסף פרל, איש טרנופול (1773–1839), וכן נדונה ההשכלה היהודית

בכלל ומגמותיה לאורך המאה התשע-עשרה. בכינוס השתתפו עשרה חוקרים ממגוון אוניברסיטאות, והוא נחתם במושב מיוחד בהשתתפות חברי האקדמיה פרופ' יונתן מאיר ופרופ' דן מירון מהאוניברסיטה העברית בירושלים. הובילו את הכינוס חברי האקדמיה פרופ' ישראל ברטל, פרופ' אבנר הולצמן ופרופ' יונתן מאיר.

בחדש דצמבר קיימה החטיבה כינוס בין-לאומי שנושא אתגרי הדמוקרטיה הליברלית. בכינוס נדונו השאלות האלה: מהם האתגרים העומדים בפני הדמוקרטיה הליברלית בימינו? האם הדמוקרטיה הישראלית עוברת שינויים, ואם כן – אילו? מה בין דמוקרטיה לדת, ומהי השפעתו של העידן הגלובלי-דיגיטלי על יציבותה של הדמוקרטיה? מהו תפקידה של האקדמיה בשמירה על הדמוקרטיה? הדוברים בכינוס בחנו את רעיון

פרופ' שילה ג'סנוף וחבר האקדמיה פרופ' שלמה אבינורי בכינוס בנושא אתגרי הדמוקרטיה הליברלית

הסולידריות, אחד מיסודות הדמוקרטיה הליברלית, ועמדו על הטעמים לערעור הסולידריות ולקריסת האמון ברשויות השלטון. נוסף על זה הוצגו קשיי המעבר לדמוקרטיה, למשל במדינות מזרח אירופה ואסיה, וכן הקשיים הנובעים מהמתח שבין לאומיות לגלובליות והמשבר שפוקד דמוקרטיות מבוססות במערב, בייחוד ארצות הברית ובריטניה. עוד נדון מעמדן של טכנולוגיית המידע והרשתות החברתיות והשפעתן על התהליכים הדמוקרטיים.

בחודש ינואר קיימה החברה ההיסטורית הישראלית בבית האקדמיה, בחסות החטיבה למדעי הרוח, את הרצאות "במת ירושלים להיסטוריה" על שם חבר האקדמיה פרופ' מנחם שטרן ז"ל. המרצה, פרופ' ג'מאל קפדאר (Prof. Cemal Kafadar) מאוניברסיטת הרוורד, נשא שלוש הרצאות.

ביוזמתם של חברי האקדמיה פרופ' יואל רק ופרופ' יוסי שילה הצטרפה האקדמיה לפני ארבע שנים למוסדות אקדמיים רבים בעולם המציינים את יום דרווין הבין-לאומי ביום הולדתו של דרווין, 12 בפברואר (נולד ב-1809). ציון חגיגי, חובק עולם, של יום הולדתו של דרווין הוא ביטוי לטובה שהאנושות מכירה לו על ש"פקח את עיניה" ולהערכה שהיא רוחשת לגודל המהפך שחולל. השנה נחגג יום דרווין באקדמיה בערב עיון שיוחד לסיפור ההליכה הזקופה של האדם.

חבר האקדמיה פרופ' צבי בן-אברהם בכינוס יום דרווין הבין-לאומי

פרופ' יעל דר ביום העיון "לאה גולדברג ויצירתה"

החטיבה קיימה בחודש פברואר יום עיון לכבוד לאה גולדברג ויצירתה לציון מלאת 50 שנה לפטירתה. ההרצאות שהושמעו ביום העיון האירו פנים שונות ביצירתה ובעולמה האינטלקטואלי ועסקו בזהותה התרבותית והלאומית של לאה גולדברג, בזיקותיה לתרבות האנגלית והרוסית ובדיוקנה כמתרגמת, וכן נערכה השוואה בין שירתה לילדים לשירתה למבוגרים ועוד. הוביל את הכינוס חבר האקדמיה פרופ' אבנר הולצמן.

לחודשים אפריל-מאי 2020 תוכננו שני אירועים: הרצאה לציון יום השואה, מפי חבר האקדמיה פרופ' יהודה באואר בנושא "גישות סותרות להיבטים של תולדות השואה"; יום עיון בנושא "תמורות בלשון" לכבוד הופעת הספר "שינוי ושונות בלשון", פרי עטם של משתתפי פורום הצעירים בבלשנות, שפעל באקדמיה בשנים 2016-2017, בהנחייתה של חברת האקדמיה פרופ' רות ברמן. שני האירועים הללו נדחו בשל מגפת הקורונה.

בחטיבה פועלת גם הקרן לקידום מדעי הרוח והחברה, שבראש ועדת השיפוט שלה עומד חבר האקדמיה פרופ' אבנר הולצמן. פעילותה נחלקת לשלושה מסלולים תחרותיים: כינוסים, ביקורי עמיתים והשתלמויות בחו"ל (למידע נוסף ראו להלן בפרק 6 "מלגות ומענקים").

פעילות החטיבה בשנה האחרונה כללה גם ימי עיון והרצאות לכבודם של חברי האקדמיה (לפירוט אירועי החטיבה ראו להלן בפרק 8 "הרצאות, כינוסים ואירועים בבית האקדמיה").

3.1 < מפעלים במימון האקדמיה

מפעלי האקדמיה במדעי הרוח עוסקים בתולדות עם ישראל וארץ ישראל ובחקר השירה העברית. מדיניות האקדמיה היא לתמוך רק במפעלים בעלי חשיבות לאומית ובעלי היקף רחב. השנה ניתנת תמיכה למפעל האונומסטיקון של ארץ ישראל ולמפעל לחקר השירה והפיוט בגניזה על שם עזרא פליישר. האקדמיה ממשיכה לעודד את העומדים בראש מפעליה המדעיים לחפש מקורות מימון נוספים.

3.1.1 < האונומסטיקון של ארץ ישראל

מפעל האונומסטיקון (The Onomasticon of Iudaea, Palaestina and Arabia in the Greek and Latin Sources) מרכז את כל המובאות המזכירות יישובים, עצמים גאוגרפיים, יחידות מנהליות ואף קבוצות אתניות בארץ ישראל ובסביבתה הקרובה (מחוזות שהשתייכו בעבר ליהודה או לפרובינקיות של פלסטינה וערביה) מאמצע המאה הרביעית לפני הספירה (ערב כיבוש הארץ בידי אלכסנדר הגדול) ועד הכיבוש המוסלמי באמצע המאה השביעית לספירה.

הערכים מוגשים לקורא על פי סדר האל"ף-בי"ת של האתרים, ובהם מובאות בלשון המקור ובתרגום לאנגלית, הערות טקסטואליות חיוניות, דיון גאוגרפי-היסטורי, ובמקרים רבים גם דיון ארכאולוגי וביבליוגרפיה. צוות המחקר אסף את החומר הנוגע לעניין מכל המקורות ביוונית ובלטינית, כולל רשימות מנהליות, כתובות, מטבעות וכדומה, וכן ממקורות בלשונות המזרח, בעיקר סורית, אם אלה תורגמו מן היוונית. הכרך השני, המוקדש לאות A, יצא לאור לאחר שהושלמו כל התיקונים בחלקיו השונים: טקסט, ביבליוגרפיה, מפתחות, טבלה השוואתית של נקודות ציון ומפות.

השנה התקדם המפעל כדלקמן: הכרך השלישי, המוקדש לאות B, הושלם ונמסר לאקדמיה, עבר בדיקה של קורא חיצוני וכעת נמצא בעריכה. כל הטקסטים ביוונית הם ב-Unicode. הכרך יכלול גם Addenda to the Primary Sources. מדובר בעיקר במהדורות ביקורתיות שלא היו זמינות בעת הכנת הכרכים הראשון והשני, והיום הן מחליפות את המהדורות הישנות. מלבד זאת, ה-Addenda מכילה פרסומים חדשים (כתובות, פפירוסים) או מקורות שנעלמו מאיתנו בשלבי עבודה קודמים.

הכרכים הבאים יהיו בפורמט אלקטרוני. לשם כך פותח, בידי חגית בגנו, יישום דיגיטלי (אפליקציה) שישמש פלטפורמה להזנת הטקסטים ביוונית ובלטינית על כל אתר ואתר עם כל המידע הנלווה. הודות ליישום יונגשו הנתונים לכלל ציבור החוקרים. במשך השנה האחרונה הושלמה הזנת כל הטקסטים הלטיניים והיווניים (בחלקם הגדול מלווים בתרגומים לאנגלית) באותיות D ו-E וחלק ניכר (כחצי) מן האות C. לשלוש האותיות הללו הוכנה Addenda to the Primary Sources נוספת – ביבליוגרפיה מוערת – כשהמטרה היא לאחד אותה עם ה-Addenda של האות B ולהעלותה ליישום שהרשימה המקורית של ה-Primary Sources כבר הועלתה אליו.

העבודה על כרך ה-Sacred Places עדיין נמשכת.

3.1.2 < המפעל לחקר השירה והפיוט בגניזה על שם עזרא פליישר

המפעל נוסד על ידי האקדמיה בשנת 1967. מטרת המפעל היא לפענח, לזהות ולקטלג את קטעי השירה והפיוט שנשתמרו באוספי הגניזה הקהירית. היוזמה נתאפשרה עם ריכוז תצלומי המיקרופילם של רוב אוספי הגניזה בעולם במכון לתצלומי כתבי היד העבריים שבספרייה הלאומית. היום אפשר להיעזר גם בסריקות המשובחות של קטעי הגניזה שבאתרים שונים במרשתת, ובעיקר באתר של מפעלי פרידברג לחקר הגניזה, ואכן הקטעים הסרוקים מקילים לעיתים קרובות את פיענוח החומר ומאפשרים לזהות הרבה פיוטים שלא זוהו עד כה.

אחרי כמעט חמישים ושלוש שנות עבודה הושלם קטלוג השירים ברוב האוספים הגדולים של הגניזה. במאגר המידע של המפעל רשומים יותר מ-91,300 כותרים של פיוטים מן הגניזה וכ-73,750 התחלות של פיוטים נדפסים. רוב האוספים הגדולים של קטעי הגניזה כבר פוענחו. מן האוספים הגדולים נותרו קטעי הגניזה שבאוסף פירקוביץ' שבסנקט-פטרבורג, שידובר בו בהמשך (חלקם הגדול אינם מן הגניזה הקהירית), אך קיימים עוד כמה אוספים קטנים שטרם קוטלגו, וכן דרושות השלמות לאוספים שכבר קוטלגו.

המפעל נושא את שמו של פרופ' עזרא פליישר ז"ל, שייסדו ועמד בראשו יותר משלושים ותשע שנים. העבודה במפעל חייו נמשכת ברצף בראשותה של פרופ' שולמית אליצור, בסיועה של ועדה מלווה ובה שני חברי האקדמיה (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 10 "ועדות האקדמיה"). את עיקר עבודת הפיענוח, הקטלוג והמחשוב מבצעת העובדת הקבועה במפעל, ד"ר שרה כהן.

בשנתיים האחרונות חלה תמורה בעבודת המפעל: בעקבות הסכם שנחתם בין האקדמיה לבין הספרייה הלאומית להעברה הדרגתית של החזקת המפעל לספרייה הלאומית, דרשה הספרייה – כתנאי למימוש ההסכם – את כל החומר שבמאגרי המפעל כדי לשלבו באתר שלה, "מרחב". כצוואתו של פרופ' פליישר ז"ל לא להעביר חומרים ללא הגהה וכדי למנוע כשלים אפשריים, הוקדשו כמעט כל השנתיים האחרונות להגהה אינטנסיבית של החומר. עד כה הוגהו ביסודיות כרכים 131-160, 193, 194 (עד לשנה זו), וכרכים 198, 209,

קטע מהפיוט המפורסם "היום תאמצנו" לברכת השלום בחגים ותחילת נוסח הקבע שאחריו: "[כהיום הזה ת]ביאנו ששים ושמיים [בבניין שלם]". הקטע הוא מסדרת הנוספות שבאוסף טיילור-שכטר שבקיימברידג', אשר כל הכרכים של הפיוטים שבה קוטלגו בשנים האחרונות, ותוכנם הוכנס למאגר המפעל לחקר השירה והפיוט בנייזה. (Reproduced by the kind permission of the Syndics of Cambridge).
(University Library T-S AS 116.256)

231, 232 (בשנה האחרונה) מהסדרה החדשה בקיימברידג', כשבכל אחד מהם מאות קטעים. גם כרכים 232–237 הוגהו, אך נתונים אלה טרם נכנסו למאגר. בהגהה נבדקו בשנית תצלומי קטעי הגניזה על פי הסריקות המשובחות שבאתר פרידברג, הטובות בהרבה מהתצלומים שעמדו לפני פרופ' פליישר. סריקות אלה, בהצטרפן אל המידע הרב שהצטבר במאגר, המאפשר זיהוי מורכב של חומרים לקויים, הניבו זיהוים של פיוטים רבים שלא פוענחו בעבר וכן תיקונים ודיוקים בלשונם של שירים שזוהו. כמו כן נוספו על השירים נתונים רבים, ונערכו אלפי תיקונים במאגר. עוד הוכנסו למאגר הנתונים של קטעי הפיוט שבאוסף ספריית ריילנדס שבמנצ'סטר, אוסף A, קטעים 1–1370. הקטעים הללו פוענחו, ובשנה האחרונה בדקה אותם פרופ' אליצור לקראת הכנסת הנתונים למאגר.

במהלך השנה האחרונה הופיעו כמה ספרים מקיפים, ובהם פיוטים רבים מאוד, כגון ספרה של פרופ' אליצור, "סוד משלשי קודש: הקדושתא מראשיתה עד ימי ר' אלעזר בירבי קליר", וספרו של ד"ר עדן הכהן, "מחזור היוצרות של ר' שלמה סולימן אלסנג'ארי לפרשות השבוע". ספרים אלה מבוססים על החומרים שבמאגר המפעל, ועם הופעתם נרשמו במאגר כל הפיוטים הנדפסים בהם לצד פיוטים שהופיעו בפרסומים אחרים.

לאחרונה נוסף חידוש המזין את מאגר המפעל: כפי שצוין קודם, אוסף פירקוביץ' שבסנקט־פטרבורג טרם קוטלג בשיטתיות. כדי לקדם את קטלוגו של אוסף זה זכה לאחרונה ד"ר מתי הוס מן האוניברסיטה העברית בירושלים במענק מחקר מהקרן הלאומית למדע לארבע שנים לצורך קטלוג האוסף. את עיקר העבודה מבצע קדם גולדן בשיתוף עם ד"ר כהן, ומאז תחילת המיזם בנובמבר 2019 הוזן מידע מלא על יותר מ־760 שירים מאוסף חשוב זה.

בתחילת ינואר 2019 הועבר לספרייה הלאומית כל החומר שבמאגר, בעזרתו של ד"ר אבי שמידמן. לאחרונה שילבו אנשי הספרייה הלאומית את החומר שבמאגר באתר הספרייה, ועתה הוא נגיש לכל דורש. עם זאת התוכנה שבמפעל מאפשרת קבלת נתונים ברורים יותר, כולל נתונים מורכבים, וחוקרים מכל העולם ממשיכים לפנות בשאלות ומקבלים סיוע, תשובות ממוקדות ואף דוחות מפורטים המאפשרים להם להתקדם במחקריהם. החומר שבקטלוגים משמש זה שנים בסיס לרוב ספרי השירה והפיוט המתפרסמים בארץ ובעולם. גם הזיהויים החדשים שעלו בעת הגהת החומר כבר סייעו לכמה חוקרים לשפר את מהדורות השירים שהם מכינים.

3.2 < מפעלים בתמיכת האקדמיה

המפעל המשותף עם MGH

בשנת 2001 החליטו האקדמיה וה-MGH (Monumenta Germaniae Historica) – המוסד האירופי הבכיר לפרסום מהדורות ביקורתיות של טקסטים מימי הביניים – על פרסום משותף של סדרת חיבורים עבריים שנכתבו באשכנז. היה בכך חידוש גמור: בפעם הראשונה נכללו מקורות עבריים באוסף המקורות ההיסטוריים לתולדותיה של ארץ אירופית. האקדמיה הקימה למפעל זה ועדת היגוי, ובראשה חבר האקדמיה פרופ' ב"ז קדר (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 10 "ועדות האקדמיה").

בכרך הראשון בסדרה, שהופיע בשנת 2005, פרסמה פרופ' אווה האַנְרְקַמַפּ (Prof. Dr. Eva Haverkamp), פרופסור לתולדות היהודים באוניברסיטת מינכן, מהדורה ביקורתית של הכרוניקות העבריות שמתארות את הפרעות ביהודי גרמניה בשלב הפתיחה של מסע הצלב – "גזרות תתנ"ו". שנת תתנ"ו העברית היא שנת 1096 לספירה.

הכרך השני בסדרה הופיע בשנת 2016 בכותרת "פיוטי גזרות תתנ"ו". הכרך, בן יותר מ-500 עמודים, מציג את מהדורתן הביקורתית של עשרים ושבע יצירות ליטורגיות שנכתבו בעקבות הפרעות האמורות. מול כל עמוד טקסט עברי, על שינויי הגרסאות שלו, מופיע התרגום הגרמני. הפירושים על הטקסט וכן המבוא כתובים גרמנית, ותקצירו העברי של המבוא מופיע בעקבות השער העברי. פרופ' אברהם גרוס מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב ואברהם פרנקל עמלו על מלאכת הההדרה ועל כתיבת המבוא; ד"ר פיטר ש' לנרד מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב אחראי לתרגום הגרמני ותרגום כמה הערות ותוכניות חשובות.

הכרך השלישי, ובו מהדורה ביקורתית של תקנות שו"ם שהוכנה בידי ד"ר ריינר יוסף ברצן (Dr. Rainer Josef Barzen), איש אוניברסיטת מינסטר, ראה אור בדצמבר 2019. בשל היקפו הרב הוא מחזיק שני ספרים נפרדים. ועדת ההיגוי של המיזם פרסמה קול קורא להגשת הצעות לההדרת חיבורים שונים. בינתיים אושרו ההצעות של ד"ר נעמה בן-שחר לההדרת "ספר החשק" ושל יונתן שמידט לההדרת "ספר מעשה הגאונים".

כרכים נוספים מצויים בשלבי הכנה ומיועדים להופיע בשנים הקרובות.

German-Israeli Frontiers of the Humanities – GISFOH < 3.3

הסכם שנחתם בשנת 2009 בין האקדמיה לקרן אלכסנדר פון הומבולדט הגרמנית (Alexander von Humboldt Foundation) הוביל לכינון סדרת כינוסים דו-לאומיים רבת-תחומיים במדעי הרוח, שבהם משתתפים כחמישים חוקרים צעירים – ישראלים וגרמנים. בכל שנה נבחרים ארבעה חוקרים ישראלים וארבעה חוקרים גרמנים מארבעה תחומים שונים במדעי הרוח והחברה, ויחד הם מרכיבים את הוועדה המארגנת של הכינוס. הכינוס נערך בישראל ובגרמניה לסירוגין. מטרת הכינוס הן להפגיש חוקרים צעירים מצטיינים מתחומים שונים ולאתגר אותם לחשיבה ולמחקר מעבר לגבולות תחום הדעת שלהם, לאפשר הפריה הדדית וליצור ערוץ לחילופי ידע אקדמי.

ההסכם שנחתם עם האקדמיה מצרף את ישראל למועדון מצומצם ומכובד של מדינות. עד היום חתמה הקרן הגרמנית על הסכמים דומים עם ארצות הברית (בתחומי מדעי הרוח, מדעי הטבע ולימודי ההנדסה), עם ברזיל (בתחומי מדע וטכנולוגיה), עם בריטניה, יפן וסין (בתחום מדעי הטבע), עם הודו (בתחום לימודי ההנדסה) ועם טורקיה (בתחום מדעי הרוח). את המיזם מרכזת מטעם האקדמיה חברת האקדמיה פרופ' מרגלית פינקלברג.

הכינוס האחד-עשר היה בחודש נובמבר בבית האקדמיה בירושלים, והוא התמקד בנושא Positioning Self and Society. חברה הישראלים של הוועדה המארגנת היו ד"ר נירה אלפרסון-אפיל (ארכאולוגיה פרה-היסטורית), ד"ר תאופיק דעאדלה (היסטוריה של אומנות האסלאם), ד"ר אורי סלע (לימודי סין) וד"ר הללי פינסון (חינוך).

הכינוס השנים-עשר עתיד להיערך בגרמניה בחודש נובמבר 2020, והוא יתמקד בנושא Fluctuations in Stability: Confronting Uncertainties. חברה הישראלים של הוועדה המארגנת הם ד"ר יונתן בר-יושפט (מוסיקולוגיה), ד"ר ליאורה דהן-כץ (משפטים), ד"ר מאוריסיו דימנט (לימודי אמריקה הלטינית) וד"ר מרב חקלאי (היסטוריה עתיקה).

קרן פון הומבולדט כוננה את תוכנית Connect, המאפשרת לחוקרים שהשתתפו בכינוסי GISFOH להגיש בקשות לתמיכה במיזמים משותפים ובשיתופי פעולה עם החוקרים שפגשו בכינוס. עד כה קיבלו תמיכה קרוב לחמישים מיזמים משותפים.

משתתפי כינוס GISFOH 2019 בירושלים

3.4 < פורום צעירי מדעי הרוח והחברה

זה יותר מעשור שבחטיבה פועל פורום צעירים. בכל קבוצה בפורום משתתפים חוקרות וחוקרים צעירים ומצטיינים הנבחרים על ידי ועדה מטעם החטיבה, על פי קריטריונים של מצוינות וכישורים אקדמיים. בראש כל קבוצה עומדים חבר או חברת אקדמיה. הפורום דן בנושאים שונים.

בנובמבר 2019 החלה לפעול קבוצה חדשה של פורום הצעירים של האקדמיה בראשות חבר האקדמיה פרופ' יואל רק. הפעם התמקד הפורום בנושא "מהות ההוכחה במדעים ההיסטוריים". כל ההרצאות סבבו סביב השאלה כיצד אנו מגלים את מה שנטען כי אירע. על אף שלל הנושאים המגוון המאפיין את הפורום – בתחומי דעת שונים – המאמץ התרכז בניסיון להבין מהי ההוכחה באותם תחומי דעת לאירועי העבר.

מימין: חבר האקדמיה פרופ' יואל רק, חברי פורום צעירי מדעי הרוח והחברה תש"ף

ואלה חברי פורום הצעירים לשנת תש"ף:

ד"ר עדי אליהו בהר, המחלקה ללימודי ארץ ישראל וארכאולוגיה והמחלקה למדעי הכימיה, אוניברסיטת אריאל בשומרון
ד"ר שי גורדון, המחלקה למורשת ישראל והמכון לארכאולוגיה, אוניברסיטת אריאל בשומרון
ד"ר גילי הרטל, התוכנית ללימודי מגדר, אוניברסיטת ברא"ל
ד"ר אורית ואקנין-יקותיאלי, המחלקה ללימודי המזרח התיכון, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
ד"ר אסף ידידיה, החוג להיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה, אוניברסיטת אריאל בשומרון
ד"ר עינת לוי-גיגי, בית הספר לחינוך והמרכז הרב תחומי לחקר המוח, אוניברסיטת ברא"ל
ד"ר עומר מיכאליס, עמית בתר-דוקטורט ע"ש מנדל במדעי הרוח והיהדות, מרכז מנדל סכוליון, האוניברסיטה העברית בירושלים
ד"ר עפר מלכאי, הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים
ד"ר אורית מלכה, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב
ד"ר לי מרדכי, החוג להיסטוריה, האוניברסיטה העברית בירושלים
ד"ר יהודית סומך, החוג למערכות מידע, אוניברסיטת חיפה
ד"ר רפי צירקין-סדן, המחלקה לספרות, ללשון ולאומנויות, האוניברסיטה הפתוחה
ד"ר משה קהן, המחלקה ללשון עברית, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
ד"ר דביר רביב, לימודי ארץ ישראל וארכאולוגיה, אוניברסיטת ברא"ל
ד"ר אור רבינוביץ', המחלקה ליחסים בין-לאומיים, האוניברסיטה העברית בירושלים
ד"ר אשבל רצון, המחלקה למורשת ישראל, אוניברסיטת אריאל בשומרון